

# Rio Janeiro XI. Beynelmilel Yol Kongresi Kararları

Derleyen :  
Naci YURTLUK  
Y. Müh.

**G**eçen yazımızda XI. ci Beynelmilel Yol Kongresi'nin açılış merasimine, ehemmiyetine, çalışma tarzına ve ele almış olduğu meselelere kısaca temas etmiştik. Bu yazımızda ise kongrenin altı sual grubu altında tetkik ettiği muhtelif mevzularda varmış olduğu kararlardan bir kısmını hülâsa şeklinde vereceğiz. Zira kapanış esnasında tasvip edilmiş bulunan 107 kararın neşri, bir makalenin hacmi dışında kalacak bir vüs'at arzemesi dolayısıyla, biz bu kararlardan ancak memleketimizin yol dâvasının karşı karşıya bulunduğu problemleri yakından ilgilendirenleri kısa bir şekilde zikredeceğiz.

## BİRİNCİ SUAL

- A. Alt temel ve temel tabakaları.
- B. Genel.

Muhtelif memleketler tarafından takdim edilen ve bu sualle ilgili 18 raporda, suali teşkil eden iki kısımdan bilhassa birincisinin etraflıca tetkik edildiği müşahade edilmiştir. Muhtelif mevzuları ihtiva eden ve bazen A. kısmından gayet farklı olan: Rüyet konforu, yol sathında buz teşekkülü, don olayı, drenaj v.s. gibi mevzuları ihtiva eden B. kısmı ancak bazı raporlarda ve bazen gayet teferruatlı olarak tetkik edilmiştir.

## KARARLAR

Bu sualle ilgili olarak 16 karara varılmıştır. Bunlardan 1, 2, 7, 10 ve 12 sıra No. lı kararlar bizim için ilgi çekici mahiyettedir. Bunları sırası ile zikre diyoruz:

1. Taban toprağı ve malzeme ocakları ile ilgili araştırmalar bölgesel jeolojik ve pedolojik etüdlere istinaden geliştirilmelidir.
2. Yol şantiyelerinin ileri derecede makineleşmesi ve ağır lâstik tekerlekli ve vibrasyonlu silindirler gibi modern sıkıştırma vasıtaları, kabili istifade malzemelerin kullanma sahasının genişletilmesini ve inşaat usullerinin tekemmül ettirilmesini mümkün kıldıklarından, şartnamelerin sık sık gözden geçirilmesi ve uygun değişikliklerin yapılması mecburiyetini doğurmaktadır.
7. Yolların drenajı ile ilgili araştırmalar teşvik edilmelidir.

10. Şantiyelerde toprakların ve malzemelerin evsafını, su muhtevasını ve sıkışmayı sür'atle kontrol edebilmeyi sağlayacak metodların kullanılmasının faydalı olacağı işaret edilmektedir.

12. Kazaların önlenmesi bakımından, hâien birçok memleketlerde tatbik edildiği veçhile, yol üzerinde durmuş bulunan vasıtaların uzak mesafeden, bir işaretleme sistemi ile belirtilmesi mecburiyetinin ihdası uygun olur.

## İKİNCİ SUAL

- A. Esnek yol ve pistlerin satıh tabakaları.
- B. Beton daller (rijit yol ve pistler).

Bu sualle ilgili olarak 21 rapor takdim edilmiş ve bunlar kongrenin büyük alâkasına mazhar olmuştur. Bir evvelki İstanbul kongresinde ise umumî alâkayı daha ziyade trafik ve finansman meselelerine taallük eden sualler celbetmişti.

## KARARLAR

İkinci sualle ilgili olarak 10 karara varılmıştır. Bu kararlar aşağıda başlıkları verilen mevzularla ilgilidir.

1. Hidrokarbonlu bağlayıcılarla ilgili şartnameler.
2. Hidrokarbonlu bağlayıcıların karışımı.
3. Dop'ların istimali.
4. Bitümlü malzeme ve agrega karışımları.
5. İlkel gerilmeli beton.
6. Düşük suhunetlerde beton dökülmesi.
7. Makineler.
8. Yol satıhlarının aderans pürüzlülüğü.
9. Çimento betonu (yol kaplaması olarak).
10. Agregalar.

## ÜÇÜNCÜ SUAL

Şehir içi yolları.

13 memleket tarafından takdim edilen ve enteresan görüşleri ihtiva eden raporlar, noktai nazarları yakınlaştırmak ve umumî mahiyette neticeler istihraç edebilmek maksadı ile kongre âzaları tarafından teferruatlı olarak görüşülmüş ve 17 karara varılmıştır. Bunlar arasında ilgi çekici olanları kısaca zikre diyoruz.

## KARARLAR

2. Sokakların granit parke ile kaplanması hususunun teamül haline getirilmesi mahallî teknik ve ekonomik şartlara tâbidir. Buna rağmen bu kapla-

ma cinsi şehrin çevresel bölgelerinde bulunan ve istisnai bir trafiğe maruz sokak ve caddelerde tatbik edilmelidir.

3. Bu kabil kaplamalarda kullanılacak granitir 600 kg/cm<sup>2</sup> den büyük bir mukavemeti haiz olmas. talep edilecek ve aynı zamanda bu malzeme aşınma ve kaypaklaşmaya karşı yeter mukavemeti sağlayacak karakteristikleri haiz olacaktır.

4. Parke kaplamanın temeli sıkıştırılmış topraktan teşekkül edecektir. Sıkışma nisbeti 0.30 metre derinlikte «Normal PROCTOR» değerinin % 100 üne erişmelidir.

5. Kaplama derzlerinin bitüm, katran veya çimento ile itinalı bir şekilde doldurulması tavsiye olunur.

6. Adı parke kaplama daima, stabilize edilmiş bir toprak veya beton temel üzerine yayılacak, iyi evsafa bir kum tabakası üzerine inşa edilecektir.

7. Çimento betonu ile inşa edilen yollar için kabul edilen şartnameler, mahallî şartlara uygulanmış aynı malzemeler kullanıldığından, şehir içi yollarının inşasında da câri olacaktır.

8. Taban toprağının iyi evsafa olmadığı hallerde, beton temelin teçhizatlı olarak inşası uygun ve faydalı olacaktır.

9. Hidrokarbonlu maddelerle yapılan bütün esnek kaplama tiplerinde karışım «santrallarda» hazırlanacaktır. Penetrasyon usulü ile yapılacak bu tip kaplamalar, düşük trafikli ikinci derecede sokaklar hariç, kabule şayan görülmeyeceklerdir.

13. Umumî olarak kanalizasyon tesislerinin yolun dışına yerleştirilmesi tavsiye olunmaktadır.

17. Gelecek kongrenin gündemine, şehir içi yollarındaki muhtelif kaplama tiplerinin inşa ve bakım maliyetleri ile ilgili bir etüdün dahil edilmesi temenni edilmiştir.

#### **DÖRDÜNCÜ SUAL**

**Düşük maliyetli yollar.**

Bu sualın gündemi gayet sarîh olarak ifade edilmiş problemlerle tahdit edilmişti. Zira «Düşük Maliyetli Yollar» başlığı altındaki mevzuun bütünü hâlâ birçok karışıklıklar ve anlaşmazlıklar arzeden bir mesele halinde durmaktadır.

«Ekonomik Yollar Daimî Komitesi» bu mevzuu aydınlatmaya gayret etmektedir. Fakat henüz bir neticeye varamamıştır.

Kongrede varılan kararların gündemde bulunan sarîh suallere tamamen uymaması gibi bir durumun da zuhur etmesi bu mesele üzerindeki çalışmaların kesifleştirilmesini gerektirmektedir.

Gündemde bulunan sualler aşağıda zikredilmiştir.  
**Düşük Maliyetli Yollar.**

**İptidai şebeke:** Yol karakteristikleri; kademeli inşaat.

**Bakım usulleri;** bakımı makineleştirmenin fayda temin edeceği şartlar.

**Ağırlığın tahdidi hakkında düşünceler.**

**Latenitlerin ve kara pamuk topraklarının kullanılması.**

**Çöl bölgelerinde yollar ve pistler.**

**Erozyona karşı koruma. Drenaj metodları.**

#### **KARARLAR**

Kongre bu sualle ilgili olarak 10 karara varmıştır. Bunlar arasında bilhassa bu tip yolların bakımına taallük eden 2,3 ve 4 sıra No. 11 kararlar memleketimiz Karayolları teşkilâtı ve nafia teşkilâtı için ehemmiyeti haizdir. Diğer taraftan ağırlıkların tahdidi mevzuu ile ilgili karar hakkındaki calibi dikkat bir mütalâayı zikretmeden geçemeyeceğiz: «Ağırlıkların tahdidini geçici dahi olsa kabulden imtina eden memleketlerin, bilhassa yol şebekesi halen çok az inkişaf etmiş memleketler olduğunu müşahade etmek gayet manidardır».

#### **BEŞİNCİ SUAL**

**Trafığın yol ile olan münasebeti.**

Rio kongresinin gündeminde bulunan beşinci sual iki kısımdan mürekkeptir. A. kısmı yolu meskûn mahallerin dışında mütalâa ediyor; B. kısmı ise anasî şehir içi trafiğine tahsis edilmiş bulunuyordu.

Raportörlere rehberlik etmek üzere hudutları gayet kesin bir şekilde belirtilmiş mevzular ihtiva eden 13 maddelik bir liste bulunuyordu. Bunlardan sekizi A. kısmına ve geriye kalan beşi B. kısmına müteallikti.

Aşağıda her bir kısım ile ilgili maddelerin mevzu başlığı zikredilmiştir.

**A. Trafik ihtiyaçlarının fonksiyonu olarak yol.**

1. Trafik artışının teşhis ve tahmini.
2. Trafik anketlerinin organizasyonu ve bu anket neticelerinden faydalanılma şekli.
3. Kazaların sebeplerinin araştırılması.
4. İki tekerlekli vasıtaların artması dolayısıyla husule gelen problemler.

**5. Yol boyu tesisleri.**

**6. Yol kenarı reklâm levhaları.**

**7. Yol kenarı sakinlerine ana yola giriş yerleri ile ilgili hakların tahdidi.**

**8. Kavşakların tanzimi.**

**B. Trafik ihtiyaçları bakımından şehir içi yolları**

1. Şehir içi yollarında trafik tahmini.
2. Park ihtiyacı ve umumî nakil vasıtalarının husule getirdiği problemler.
3. Şehir içi ekspres yolların etüdü.
4. Şehir içi trafiği ile ilgili kaza sebeplerinin araştırılması.
5. Şehir içi ekspres yolları kenarındaki reklâm levhaları.

#### **KARARLAR**

Bu iki başlık altında mütalâa edilen 13 mesele hakkında 42 adet karara varılmıştır. Bu kararlar ara-

sında; trafik sayım ve anketleri; kaza miktarının düşürülmesi için gerek yol karakteristikleri ve gerekse vasıta kullananların gerek akıl ve gerekse kabiliyet durumları; kavşakların gerek kaza ve gerekse tıkanmaları önleme bakımından tanzimleri; şehir dışı ve şehir içi yollarında kaza sebeplerinin araştırılması hususları ile ilgili olarak alınmış olanlar bizim için ilgi çekici mahiyettedir.

### ALTINCI SUAL

Yol işlerinin finansman ve rantabilitesi

İstanbul kongresi finansman meseleleri ile uzun boylu meşgul olmasına mukabil, Rio kongresinde azalar finansman meselelerinin mevzu bahis memleketlerin ekonomik bünyesine sıkı sıkıya bağlı olduğunu kabul ederek çalışmalarını daha ziyade rantabilite meseleleri üzerine teksif etmişlerdir. Ayrıca az inkişaf etmiş memleketlerde yol şebekelerinin plânlanması mevzuunda hararetle görüşmelere sebebiyet vermiştir.

### KARARLAR

Kongre bu mevzuda 12 karara varmıştır. Bunların on tanesi umumî mevzularla, diğer ikisi ise şehir içi yolları ile ilgilidir. Kararların taallük ettiği başlıklar aşağıda zikredilmiştir.

#### A. Genel.

Ekonomik analizlerin etüdünde nazarı itibara alınması gereken unsurlar.

Projelerin, ekonomik değerlerine göre tasnif edilmelerini mümkün kılacak kriterlerin tâynini.

Dingil ağırlığının ve motorlu vasıta tiplerinin tesiri (yolların faydalı ömürleri, bakım masrafları, nakliye ücretleri).

Kazaların azaltılması dolayısıyla husule gelen tasarrufların hesap usulü.

Yol işlerinin rantabilitesinin tâyni: Millî gelire ne mertebede iştirak ettiklerinin bilinmesine yarayacak

metodların araştırılması.

Yol tahsisatları (vergiler, bütçeler, borçlanmalar, müruriyeler).

Az inkişaf etmiş memleketlerde yol sisteminin ekonomik önemi ve rolü.

#### B. Şehir içi yolları.

Şehir içi işlerinin rantabilitesi.

Park yerleri ve garajların finansmanı.

\*

XI ci Beynelmillel Yol Kongresinin müzakeresine arz edilen raporlarla ilgili olarak aldığı kararların taallük ettikleri mevzuların başlıklarını ve bu kararlardan karayolu faaliyetlerimizle yakından ilgili olanların bir kısmının metnini veya hülâsasını vermiş bulunuyoruz. Diğer memleketlerdeki yol faaliyetlerinde gerek teorik ve gerekse pratik alanda, kaydedilen gelişmelerin ve elde edilen neticelerin bir muhasebesini teşkil etmeleri bakımından, alınmış bulunan kararların taşıdıkları öneme bilhassa işaret etmek isteriz.

### MİMAR SİNAN ANILDI

Büyük Türk mimarı Sinan'ın 372 nci ölüm yıldönümü münasebetiyle Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği tarafından tertiplenen anma töreni 9 Nisan günü Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Konferans Salonunda yapılmıştır. Profesör Afet İnan'ın, «Sinan'ın Hayatı» mevzulu bir konuşmasından sonra «Sinan'ın Köprüleri», «Sinan'ın Mimari Anlayışı», «Sinan'ın Su Fesisleri» konularında hatipler birer konuşma yapmışlardır. Diğer taraftan, Koca Sinan'ın Grok asıllı olduğuna dair Londra Victorya müzesinin bir iddiada bulunması ve Sinan'ı bu şekilde tanıtmak için gayret sarfetmesi ele alınarak, mezkûr müzenin tarihi hakikatleri tahrif eden iddiası üzerinde hassasiyetle durulmuş ve Birlik tarafından Türk ve Dünya umumî efkârına arz edilen bir tebliğ okunmuştur.

## DSİ Umum Müdürlüğünden

Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü tarafından Tokat vilâyeti hudutları içinde Yeşilirmak nehri üzerinde inşa edilmekte olan Almus Barajı Hidroelektrik santralına aşağıda belirtilen malzeme, istekliler arasında aranılan şartları haiz olanlardan fiat isteme usulü ile satın alınacaktır.

Bu iş için gerekli döviz İdare tarafından temin edilecektir.

İhale suretiyle satın alınacak malzeme 3 adet 11.250 KVA 10,6/161 KV'lık transformatör ve müşte-milâttır.

İhaleye iştirak etmek isteyenlerin:

1. Kaç seneden beri yukarıdaki malzemeye mümasil malzemeyi imal ettiklerini.
2. Şimdiye kadar imal ettikleri bu tip malzemenin kapasitelerini ve nerelerde kullandıklarını gösterir katalog, resim, fotoğraf v.s. belgeleri havi bir dilekçe ile 17 Mayıs 1960 Pazartesi günü saat 17.00'ye kadar Devlet Su İşleri Barajlar ve Hidroelektrik Santraller Dairesi Reisliğine (Bestekâr sokak No. 30) müracaatları lâzımdır.

Umum Müdürlük talimatlarının durumlarını inceliyerek ehil gördüklerine teklif dosyalarını gönderecektir.

(5404)